

Geloven in delen - delen in geloof

Beleidskader Kerk in Actie 2018 - 2021

**Generale Synode
november 2017
LWK 17-03**

Samenvatting

Aan Kerk in Actie is het bovenplaatselijke werk ten behoeve van zending en diaconaat in de Protestantse Kerk in Nederland toevertrouwd. Dit werk wordt uitgevoerd samen met gemeenten en diaconieën.

In deze tekst legt Kerk in Actie een beleidskader voor aan de generale synode. Daarin staat wat de belangrijkste vier thema's zijn waarvoor Kerk in Actie zich de komende vier jaar sterk wil maken. Met de keuze van vier thema's wil Kerk in Actie focus aanbrengen: Net als de Protestantse Kerk kan Kerk in Actie niet alles doen wat op haar weg komt; beter is het om een aantal dingen heel goed te doen en daarmee het profiel van Kerk in Actie te versterken: Het gaat om werk van de kerk.

Het maken van deze keuzes is gebaseerd op een aantal criteria:

- De uitdaging om zending en diaconaat met elkaar te verbinden, omdat ze beide voortkomen uit dezelfde bron: het Evangelie.
- De uitdaging om werk in binnen- en buitenland met elkaar te verbinden: de vragen en uitdagingen van gemeenten in Nederland zijn de vragen en uitdagingen van kerken en gemeenten overzee.
- Waar/wanneer heeft Kerk in Actie een duidelijke toegevoegde waarde? Wat zijn relevante en urgente vragen die ons bereiken vanuit het netwerk van kerken, en waar ligt onze specifieke expertise?

Vier beleidsthema's

Voor de komende vier jaar zal Kerk in Actie prioriteit geven aan de volgende vier thema's:

- De Bijbel; toegang tot het Evangelie
- Kerken in de minderheid
- Kinderen en jongeren
- Vluchtelingen en ontheemden.

Prioriteit geven houdt in dat daar de meeste middelen naar toe gaan: geld en menskracht (inclusief uit te zenden medewerkers). Ook de Communicatie en Fondsenwerving zal op deze prioriteiten worden afgestemd.

Samenwerking

De gemaakte keuzes hebben ook invloed op de keuze van samenwerkingspartners (in binnen- en buitenland). In Nederland is het uitgangspunt dat die samenwerking allereerst het bereiken van de doelstellingen van Kerk in Actie dichterbij moet brengen. In het netwerk in het buitenland ligt de focus op samenwerking met kerken en aan kerken verbonden organisaties.

In de ondersteuning van en samenwerking met gemeenten en diaconieën van de Protestantse Kerk staan hun eigen initiatieven en ideeën centraal. Kerk in Actie helpt hen om deze initiatieven samen te brengen en te versterken.

Voorwoord

Voor u ligt het *beleidskader Kerk in Actie* voor de jaren 2018-2021. Het is geschreven in opdracht van het Bestuur van de Dienstenorganisatie, ten behoeve van bespreking in de generale synode van de Protestantse Kerk.

De tekst komt voor rekening van het cluster Zending en Diaconaat van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. Het beleidskader heeft betrekking op het werk van Kerk in Actie. Dat omvat alle gemeenten van de Protestantse Kerk - samen zijn zij de kerk in actie. Om hen bij het beleidskader te betrekken, zijn vooraf gesprekken gevoerd met predikanten, diaconieën en zwo-commissies uit ons netwerk. Verder is gesproken met:

- vertegenwoordigers van de GZB
- de Federatie van Diaconieën
- leiding en medewerkers van samenwerkingspartner ICCO.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar dr. Gert Noort, directeur van de Nederlandse Zendingraad, die een eerste versie van dit beleidskader van commentaar heeft voorzien.

Het beleidskader draagt als titel *Geloven in delen, delen in geloof*. Deze titel geeft aan waar het in het werk van Kerk in Actie om gaat: Geïnspireerd door Jezus Christus, willen wij delen van wat ons gegeven is. We delen onze tijd, gaven en talenten en we delen ons geloof om in Nederland en wereldwijd mensen hoop te bieden en tot hun recht te laten komen.

“Jezus heeft ons laten zien wat werkelijke liefde is: Hij heeft zijn leven voor ons gegeven. Ook wij dienen ons leven voor onze broeders en zusters over te hebben. Als je het goed hebt in deze wereld, maar je wilt een arme niet helpen, hoe kan Gods liefde dan in je wonen?” (1 Joh. 3: 16,17).

Rommie Nauta

manager cluster Zending en Diaconaat / Kerk in Actie
Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland

Inleiding

Tot de roeping van de Protestantse Kerk en haar gemeenten behoort om gestalte te geven aan haar missionaire en diaconale opdracht. De kerkorde¹ verwoordt dat voor de gemeenten als volgt:

Missionaire roeping

De gemeente is vanwege haar missionaire opdracht in heel haar bestaan gericht op getuigenis aan hen die het Evangelie niet kennen of daarvan vervreemd zijn, opdat ook zij delen in het heil van Jezus Christus.

Diaconale roeping

De gemeente vervult haar diaconale roeping in de kerk en in de wereld door in de dienst van barmhartigheid te delen wat haar aan gaven geschonken is, te helpen waar geen helper is en te getuigen van de gerechtigheid van God waar onrecht is geschied.

Voor de Protestantse Kerk als geheel geldt een vergelijkbare roeping². Om aan deze roeping van gemeenten en kerk gezamenlijk gestalte te kunnen geven, zijn binnen de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk werkzaamheden belegd bij verschillende programma's. Het werk voor diaconaat (in binnen- en buitenland) en missionaire presentie buiten Nederland wordt uitgevoerd onder de naam Kerk in Actie.

Over het werk van Kerk in Actie legt de Dienstenorganisatie verantwoording af aan de synode; financieel gebeurt dat aan de kleine synode, inhoudelijk aan de generale synode. Zo rapporteerde Kerk in Actie in april 2017, samen met de Federatie van Diaconieën, nog over trends in het binnenlands diaconaat en in 2016 over de thema's duurzaamheid en vluchtelingen.

Aan de uitvoering van de activiteiten van Kerk in Actie ligt altijd het beleidsplan van de Dienstenorganisatie ten grondslag (voor de jaren 2017-2020: *Dicht bij het Hart*); in ieder beleidsplan is één hoofdstuk gewijd aan het werk van Kerk in Actie. Een beleidsplan van de Dienstenorganisatie is gebaseerd op de koers die de synode uitzet (voor de komende jaren vastgelegd in *Kerk 2025: Waar een woord is, is een weg*). Zo is er altijd een relatie tussen de keuzes van de generale synode en het beleid en de activiteiten van Kerk in Actie. Om verschillende redenen is het zinvol om voor de komende jaren de vraag te stellen waar Kerk in Actie voor wil staan en daarvoor een visie voor de middellange termijn vast te stellen en die aan de synode voor te leggen. Het gaat dan om de volgende vragen:

- Wat is de rol van Kerk in Actie?
- Waarin is ze onderscheidend (ten opzichte van andere organisaties)

¹ In artikel X (romeinse artikelen) van de kerkorde.

² Ordinantie 14.7-9.

- Welke speerpunten vloeien daaruit voort?
- Wat betekent dit voor samenwerking met anderen?

De laatste keer dat deze vragen in samenhang in de synode aan de orde zijn geweest, was in de jaren 2003/2004.³ Samengevat zijn de redenen voor het herijken van het beleid van Kerk in Actie als volgt:

- Kerk en wereld zien er anno 2017 anders uit dan in 2004. Ontwikkelingen gaan zo snel dat het nodig is vast te stellen wat dit voor het werk van Kerk in Actie inhoudt.
- Het is zinvol om nadrukkelijker te reflecteren op de vraag wat de notie 'back to basics' uit het synode-document *Kerk 2025* inhoudt voor de werkzaamheden ten behoeve van zending en diaconaat.
- Het zwaartepunt van het christendom komt steeds meer in het zuiden van deze wereld te liggen; Nederland is zelf zendingsgebied geworden. Dit zet de relatie tussen kerken *hier en daar* in een ander perspectief. Het vergemakkelijkt in de praktijk wederkerig contact en partnerschap. Het is belangrijk om vast te stellen hoe Kerk in Actie deze uitwisseling vruchtbaar kan maken voor de Nederlandse context, bijvoorbeeld ten aanzien van de omgang met de Bijbel, nieuwe vormen van kerk-zijn en religieuze diversiteit.

Opbouw notitie

In deze notitie presenteren we een beleidskader voor het werk van Kerk in Actie (zending en diaconaat). De notitie is als volgt opgebouwd:

1. Afbakening: Doel en inhoud van deze notitie
2. Zending en Diaconaat - begripsverheldering
3. Omgevingsverkenning: relevante ontwikkelingen in kerk en maatschappij waar we rekening mee dienen te houden
4. Wat is de betekenis van Kerk in Actie?
5. Wat zijn voor de komende jaren de prioriteiten van Kerk in Actie?
6. Wat gaan de gemeenten en andere samenwerkingspartners van deze keuzes merken?

Bijlagen:

1. Wat zegt de kerkorde over Zending en Diaconaat?
2. *Gezicht geven aan Kerk in Actie* - paragraaf 8.2 uit het beleidsplan Dienstenorganisatie 2017-2020, *Dicht bij het Hart*.

³ De synode heeft daarvoor de nota's *Het verhaal gaat niet vanzelf* en *Wat bijdraagt aan het getuigen*. Over *missionair kerk-zijn* besproken. De resultaten van deze besprekingen zijn in de daaropvolgende jaren verwerkt in het beleid van de Dienstenorganisatie / Kerk in Actie.

1. Afbakening

Deze notitie geeft een beleidskader, wat betekent dat op *hoofdpijnen* de keuzes worden besproken voor het werk van Kerk in Actie in de komende jaren. Op basis van deze hoofdpijnen kan de Dienstenorganisatie (met name het cluster Zending en Diaconaat⁴) invulling geven aan de uit te voeren werkzaamheden en die vertalen in jaarplannen. Het beleidskader geeft richting voor het maken van keuzes, zoals: met wie kan het beste worden samengewerkt - zowel in Nederland als buiten de eigen landsgrenzen - en waar dienen de speerpunten te liggen in de contacten met gemeenten (in samenwerking met het cluster Ondersteuning Gemeenten), in communicatie en fondsenwerving (in afstemming met het cluster Communicatie en Fondsenwerving).

Een beleidskader bevat geen financiële paragraaf. Inkomsten en uitgaven voor het werk van Kerk in Actie worden verantwoord in de jaarlijkse begroting en presentatie van de jaarcijfers die aan de kleine synode worden aangeboden. De inzet van middelen is gebaseerd op de financiële kaders uit het vierjaarlijkse beleidsplan van de Dienstenorganisatie.

De afbakening tot hoofdpijnen houdt ook in dat we slechts beknopt zullen ingaan op de geschiedenis van het werk van Kerk in Actie en geen uitgebreide theologische visie op de invulling van de missionaire en diaconale opdracht van de kerk zullen geven. Wel zullen we ingaan op de twee begrippen zending en diaconaat. Dit onderscheid bleek in de synode-besprekingen in de afgelopen decennia steeds relevant. Het handhaven van de begrippen zending en diaconaat helpt ook Kerk in Actie zelf om scherp te houden waar het in het missionaire en diaconale werk ten diepste om gaat.

⁴ Kerk in Actie is feitelijk de naam waaronder het cluster Zending en Diaconaat haar werkzaamheden uitvoert. Voor de helderheid vermijden we in deze notitie dit onderscheid en spreken we verder alleen over *Kerk in Actie*.

2. Zending en Diaconaat

De diaconale en missionaire roeping van de (gemeenten) van de Protestantse Kerk zoals verwoord in de kerkorde (zie Inleiding) hebben beide dezelfde bron: Geloof in God, geloof in de bevrijdende betekenis van Jezus Christus. Het komt er op aan te leren "dat geloof in God er werkelijk toe doet en aan het leven zin, diepte en glans geeft"⁵. Wie vanuit dat geloof leeft, gunt dit ook aan anderen en wil daarvan delen. "Gods liefde en goedheid is voor alle mensen en daarom mag het goede nieuws niet opgesloten raken in eigen kring."⁶ Delen in het heil van Jezus Christus is daarmee zowel getuigen als dienen. Het één kan niet zonder het ander, vloeit uit het ander voort.

Hoewel getuigen en dienen sterk samenhangen en niet zonder elkaar kunnen, bleek het in de praktijk van het kerkelijk leven vaak nuttig om ze te onderscheiden. Het verschil hangt voor een deel samen met de specifieke "zendingsgeschiedenis" van onze kerken. We geven daar kort wat van weer, omdat het duidelijk maakt hoe het onderscheid tussen zending en diaconaat heeft gefunctioneerd. Tegelijk maakt de beschrijving duidelijk wat de Protestantse Kerk en haar rechtsvoorgangers in de praktijk hebben gedaan om zending en diaconaat handen en voeten te geven.

Lange tijd omvatte het begrip *zending* voornamelijk de activiteiten van onze kerk(en) en zendingsgenootschappen in het buitenland, met name in de eigen koloniën. In eerste instantie ging het daarbij om de verkondiging van het evangelie, het stichten van kerken, scholen en ziekenhuizen in Nederlands-Indië en Suriname. Zo gaven de kerken in Nederland vorm aan hun roeping tot "getuigenis aan hen die het Evangelie niet kennen". Met het zelfstandig worden van deze kerken voor en na de Tweede Wereldoorlog veranderde deze relatie in een oecumenische, waarbij gelijkwaardigheid en partnerschap centraal kwamen te staan. In de financiële ondersteuning van deze zusterkerken kwam het accent te liggen op het opleiden van voldoende eigen kader (theologische opleidingen, bijbelscholen, boekenfondsen) en het ondersteunen van gemeenteopbouw. Daarnaast werden christelijke scholen en ziekenhuizen gesteund. Een deel van de ondersteuning vond plaats door het uitlenen van expertise, in de vorm van uitgezonden medewerkers.

Ook in andere landen zochten de Nederlandse kerken relaties met zusterkerken⁷. De bedoeling hiervan was hen te steunen bij het waarmaken van hun eigen missie, in hun eigen context. Het stichten van nieuwe kerken of gemeenten werd gezien als een verantwoordelijkheid van de kerken ter plaatse. Binnen de nieuwe verhoudingen met deze

⁵ *Kerk 2025, Waar een Woord is, is een Weg*, blz. 10.

⁶ Idem, bijlage 2, DNA van de Protestantse Kerk, blz. 5

⁷ Deze relaties ontstonden doorgaans langs de lijnen van de eigen 'kerkfamilies'. Het ontstaan van oecumenische organisaties als de Lutherse Wereldfederatie, de WARC (hervormd) en de REC (gereformeerd) liep hiermee parallel.

kerken zou het ook geen pas geven, zo was de gedachte, om buiten hen om eigen activiteiten te ontplooiën. Deze beleidslijn geldt nog steeds voor het werk van Kerk in Actie waarin samenwerking tussen kerken als gelijkwaardige partners het uitgangspunt is.

Na de Tweede Wereldoorlog en de grote vluchtelingenstromen die daarna op gang kwamen, groeide het besef dat de kerken een verantwoordelijkheid hebben om buiten de eigen landsgrenzen hulp te verlenen. Vanuit dat besef kwam onder meer de Stichting Oecumenische Hulp voort en later ook ICCO, als protestants-christelijke medefinancieringsorganisatie.

Voor structurele diaconale hulp over de landsgrenzen heen ontwikkelde zich binnen de kerken het Werelddiaconaat. De diaconale inzet verliep grotendeels via de zusterkerken waarmee eerder al "zendings"-relaties waren opgebouwd.

Met de ontwikkeling van het werelddiaconaat kregen plaatselijke diaconieën een extra taak. Het werd een aanvulling op het vele diaconale werk dat als sinds eeuwen door protestantse gemeenten werd verricht, als antwoord op de Bijbelse oproep tot de dienst van barmhartigheid en het doen van gerechtigheid (zie Inleiding).

Toen in 1999 de verschillende bureaus voor zending en diaconaat binnen de Samen-op-Weg-kerken werden samengevoegd in het Dienstencentrum in Utrecht, werden zij gezamenlijk onder de vlag van Kerk in Actie gebracht. In die periode was het buitenlandwerk georganiseerd in regio-teams, waarbinnen medewerkers verantwoordelijk waren voor relatiebeheer met partners in een aantal landen en voor projecten die zowel diaconaal als missionair konden zijn. In de praktijk vervaagde daardoor het onderscheid tussen diaconale en missionaire activiteiten buiten de eigen landsgrenzen.

De oprichting van een gemeenschappelijke Dienstenorganisatie en Kerk in Actie was ingegeven door de aanstaande vorming van de Protestantse Kerk in Nederland (2004). De kerkvereniging gaf vervolgens aanleiding om aandacht te besteden aan het profiel van de Protestantse Kerk. Deze discussie omvatte onder meer de vraag wat de missionaire en diaconale roeping van kerk en gemeente zouden moeten zijn.

In de synode werd daarover in 2004 en 2005 verschillende keren gesproken. In de gesprekken over *het diaconaat* lag het accent op de noodzaak de diaconale inspanningen van de landelijke kerk veel meer af te stemmen op de plaatselijke gemeenten, waardoor ook het kerkelijke karakter van die inspanningen meer tot zijn recht zou komen. In de discussie over de *missionaire opdracht* van kerk en gemeenten kwam het accent sterk te liggen op de missionaire roeping van gemeenten in hun eigen context. Er leefde een dringende behoefte - in de synode, maar ook in gemeenten en bij predikanten - om de verlegenheid rond het delen van het evangelie opzij te zetten.

Dit verlangen werd onder meer verwoord in de visiedocumenten van de synode (*Leren leven van de Verwondering*, 2005; *De hartslag van het Leven*, 2011). De Dienstenorganisatie kreeg als opdracht om actief gemeenten te ondersteunen die zich wilden richten op mensen in de eigen context die van het evangelie waren vervreemd of er nooit kennis van hadden genomen. Dit leidde onder meer tot het voornemen 100 pioniersplekken te vestigen (doel in 2017 bereikt) en de keuze om iedere gemeente en ieder kerklid uit te dagen het geloof te delen. In de recente synode-nota *Kerk 2025 - Waar een Woord is, is een weg*, is deze uitdaging herhaald, met als toevoeging de wens zoveel mogelijk ballast in het kerkelijk leven overboord te gooien en zo ruimte te maken voor de kern van de zaak van het Evangelie ("back to basics").

Hoewel de beleefde urgentie om als kerk meer missionair te zijn vooral de eigen situatie in Nederland betrof, kon in de eerste jaren van het tweede millennium dezelfde vraag ("hoe missionair zijn we eigenlijk?") gesteld worden aan het zendingsprogramma van Kerk in Actie. Mede gestimuleerd door de ontwikkelingen in de eigen Nederlandse context kwam er meer focus op de specifiek missionaire doelen van Kerk in Actie; er kwam in de keuze van partners en projecten meer gerichte aandacht (ook financieel) voor missionaire presentie van partnerkerken in minderheidssituaties en het bouwen van bruggen tussen religieuze gemeenschappen. Ook werd in het gesprek met partnerkerken meer invulling gegeven aan de verbinding tussen het missionaire en diaconale werk van de Protestantse Kerk in eigen land (inzet op pionieren en kerkvernieuwing) en het werk van partners overzee in de eigen context.

Projectvoorbeeld: Samenwerking met 33 kerken in Indonesië

Sinds oktober 2011 is ds. Henriëtte Nieuwenhuis uitgezonden naar de kerk van Zuid-Sumatra in Indonesië. Deze kerk is erg actief in het gezamenlijke programma van 33 Indonesische kerken en de Protestantse Kerk in Nederland. Gezamenlijk zijn vier prioriteiten vastgesteld waaraan zowel in Nederland als in Indonesië gewerkt wordt. Versterking van zichtbare diaconale presentie van de kerk is één van de prioriteiten. Henriëtte ondersteunt de kerk van Zuid-Sumatra en de andere 32 kerken met trainingen voor diakenen en gemeenteleden. Deze trainingen zijn er op gericht om de oorzaken van armoede in eigen omgeving aan te pakken. Met diakenen in Nederland wordt uitgewisseld wat zij doen aan armoede in de Nederlandse context.

Na 2007 kreeg het zendingswerk nog duidelijker een eigen gezicht en samenhang. De samenwerking met ICCO (werelddiaconaat en noodhulp) had immers tot gevolg dat voor het zendingsprogramma (dat niet geïntegreerd werd met de uitvoering door ICCO) een eigen team, met een eigen mandaat werd gevormd. Dit is de situatie die tot op heden bestaat.

Het werk van Kerk in Actie bestaat op dit moment uit vier programma's:

Binnen het programma **Zending** werkt Kerk in Actie met meer dan tweehonderd kerken en organisaties aan een gemeenschappelijk doel: kerken versterken om een open, gastvrije en naar buiten gerichte geloofsgemeenschap te zijn die Jezus na volgt en die mensen uitnodigt om mee te doen. Het programma zending werkt langs drie lijnen: Evangelie (verkondiging van het evangelie en toegankelijk maken van de Bijbel), Kerk (versterken van de kerk en toerusting van kerkelijk kader), Bruggen (bruggen bouwen met andere geloofsgemeenschappen).

In de overige drie programma's ligt de nadruk op de diaconale roeping. Binnen het programma **Werelddiaconaat** zet Kerk in Actie zich in voor een rechtvaardige en duurzame samenleving. In dit programma worden ruim 300 projecten gesteund. Binnen het programma **Noodhulp** verleent Kerk in Actie hulp wanneer mensen door urgente omstandigheden niet meer voor zichzelf kunnen zorgen, bijvoorbeeld bij natuurrampen en oorlogsgeweld. De partners van Kerk in Actie wereldwijd komen dan in actie en doen een beroep op onze steun. Het programma **Binnenlands Diaconaat** ondersteunt protestantse gemeenten bij hun lokale diaconale werk. Plaatselijke diaconaal werk omvat een breed spectrum aan activiteiten, van concrete armoedebestrijding, hulp aan zieken en eenzamen, het

ondersteunen van voedselbanken, het verlenen van schuldhulp en ondersteunen van mantelzorgers tot het aanklaarten van maatschappelijke noden bij lokale overheden.

Anno 2017 is voor de eigen organisatie van Kerk in Actie en de verantwoording aan bijvoorbeeld de Generale Synode het onderscheid tussen de werksoorten nuttig. In de daadwerkelijke samenwerking met partnerkerken, de contacten met gemeenten en diaconieën in eigen land, is het onderscheid niet altijd relevant. Maar ook daar is het goed om zowel de missionaire als de diaconale roeping van de kerk expliciet te benoemen zonder ze tegenover elkaar te stellen. Zending en diaconaat helpen de kerk de blik te richten naar buiten en meer specifiek naar die mensen die kwetsbaar zijn of in een marginale positie verkeren. Voor hen is het goede nieuws van het Evangelie relevant, een blijde boodschap die zich vertaalt in woorden en daden.

Het is daarom voor het werk van Kerk in Actie in de komende jaren de uitdaging om:

- Zending en diaconaat bij elkaar te houden; ze horen bij elkaar, vloeien uit elkaar voort en versterken elkaar.
- Het werk in binnen- en buitenland elkaar te laten versterken. We leven in één wereld, waarin kerken en gelovigen in Nederland en elders in de wereld met gemeenschappelijke vraagstukken en uitdagingen te maken hebben.

De Bijbel reikt ons het prachtige beeld aan van het Lichaam van Christus. Als Nederlandse gelovigen en als kerk staan we er niet alleen voor maar zijn we deel van het wereldwijde Lichaam van Christus, waarin zowel respect voor eigenheid als de noodzaak van verbinding en samenwerking een gegeven is. De verbinding maakt het mogelijk dat de Geest stroomt en dat groei tot stand komt. Die verbinding vraagt ook om het delen van gaven en geloof, in onderlinge bemoediging en solidariteit. (1 Kor 12: 26).

Projectvoorbeeld: predikantenreis China

In oktober 2015 trokken twintig predikanten onder aanvoering van ds. Bas Plaisier door China, in het kader van een studiereis georganiseerd door de Protestantse Theologische Universiteit en Kerk in Actie. Ds. Hans van Dolder uit Amersfoort: "In tweeënhalve week heb ik veel meer meegenomen dan theorie kan geven. Mensen ontmoeten is zoveel waardevoller. Je maakt kennis met andere modellen van kerk-zijn, zoals huiskerken en *meetingpoints*. De toerusting werkt ook heel anders. Ik ben verbaasd hoe de kerk onder het communistische bewind stand hield in zeer moeilijke omstandigheden, dankzij de volharding van een kleine groep, en nu zelfs enorme groei kent."

3. Omgevingsverkenning

Om de prioriteiten in het werk van Kerk in Actie te kunnen benoemen, is het belangrijk om kort in te gaan op een aantal belangrijke ontwikkelingen in kerk en samenleving. We haken daarbij aan bij wat er over deze ontwikkelingen is gezegd in de visienota van de synode, *Kerk 2025*, en het beleidsplan *Dicht bij het hart* voor de Dienstenorganisatie (2017 - 2020), dat ook voor het werk van Kerk in Actie geldt.

Samenleving

- Gewelddadige conflicten en terroristische aanslagen zijn geen ver-van-ons-bed-show meer. Er is wereldwijd sprake van een toenemende polarisatie en onveiligheid. Concreet betekent dit dat veel landen moeilijker toegankelijk zijn voor contacten en hulp vanuit westerse kerken. Ook in Nederland nemen spanningen toe en zijn mensen bang zijn voor verlies van identiteit. Er is een groeiend gevoel van machteloosheid, ook onder kerkelijk kader. Dat kan makkelijk verlamdend werken en de neiging om in eigen kring te schuilen, maar scheidt tegelijk ruimte voor een boodschap van hoop en perspectief.
- Onzekerheid (wie ben ik, waar hoor ik bij, wat kan ik nog overzien?) leidt ertoe dat mensen activiteiten zoeken waar men wél greep op kan hebben (menselijke maat, inzichtelijk, aansprekend). De steun voor internationale samenwerking brokkelt af, zowel in de samenleving als in de politiek. Alleen bij noodsituaties (natuurrampen, slachtoffers van oorlogssituaties) is het mogelijk in de samenleving brede steun voor hulp te verwerven. Doordat in de wereld het aantal brandhaarden toeneemt en de gevolgen van de klimaatverandering ook steeds manifester worden, zal het verlenen van noodhulp blijvend om aandacht vragen.
- Tegelijk nemen in het digitale tijdperk juist de mogelijkheden toe om (wereldwijd) met elkaar in verbinding te staan. We leven in een "global village". Dit versterkt het besef dat mensen onderling zaken kunnen regelen en daarvoor geen derden (overheid, organisaties) meer nodig hebben. We zien deze deïstitutionalisering ook in de kerk en we hebben daar als Kerk in Actie rekening mee te houden. Belangrijk is om deze ontwikkeling niet als een beperking, maar juist als een uitdaging te zien: samenwerken, bondgenoten zoeken is makkelijker én vanzelfsprekender geworden.
- De Nederlandse overheid heeft zich de afgelopen decennia teruggetrokken uit een deel van het sociale vangnet. Er wordt meer verwacht van de zelfredzaamheid van mensen. Het is duidelijk dat er daardoor mensen buiten de boot vallen. Armoede, eenzaamheid, tweedeling, de situatie van vluchtelingen, het blijven urgente thema's, waarvoor de Protestantse Kerk aandacht moet blijven vragen, ook in het maatschappelijk debat.⁸ Door de terugtrekkende overheid wordt er ook een groter beroep gedaan op het diaconale werk van gemeenten. Dit biedt gemeenten van de Protestantse Kerk kansen

⁸ De kerk is immers ook een 'politiek lichaam'. Bron: visienota *De Hartslag van het Leven*, 2012, blz. 23 e.v.

om deze lokale inzet zichtbaar te maken als vanzelfsprekend onderdeel van geloven en kerk-zijn.

Kerk

- De ruimte voor kerk en geloof in Nederland staat onder druk vanwege de tendens om geloven als een privé-zaak te beschouwen.⁹ Tegelijk wordt er een toenemend beroep op kerken gedaan als het gaat om maatschappelijk problemen en is het onder gelovigen juist weer meer gemeengoed om te vertellen wat/dat je gelooft¹⁰. De Protestantse Kerk roept in het synode-document *Kerk 2025* op om zonder schroom de relevantie van kerk en geloven te laten zien. Vooral diaconieën hebben goede mogelijkheden om concreet gestalte te geven aan deze oproep. Het diaconaat geeft gezicht aan de kerk als een geloofsgemeenschap die actief wil bijdragen aan de samenleving met activiteiten waar (ook niet-kerkelijke) vrijwilligers zich makkelijk aan binden.
- De Protestantse Kerk in Nederland krimpt. Door vergrijzing en kerkverlating daalt het aantal kerkleden, en daarmee lokaal ook het aantal vrijwilligers, bijvoorbeeld voor zending en diaconaat. Door deze ontwikkeling ervaren we als kerk ook meer en meer wat het is om in een minderheidspositie terecht te komen. Dit geeft openheid naar anderen, maar er is ook het risico dat er in gemeenten te veel aandacht is voor die krimp, waardoor de energie voor de inhoud wegvloeit.¹¹ Uitdaging is om de kracht die er in de kerkelijke gemeenten is vrij te maken en te bundelen. Dit vraagt om een versterking van de netwerkfunctie van Kerk in Actie.
- De jongere generatie christenen heeft meer met geloof dan met het instituut kerk en de traditionele scheidslijnen tussen de verschillende denominaties. Dit stelt de kerk en dus ook Kerk in Actie voor de opdracht open te staan voor nieuwe vormen van verbinding en betrokkenheid. Daarin staan we niet alleen. De nadruk op beweging en beleving en wég van het instituut is een wereldwijde trend in het christendom en een worsteling voor veel gevestigde kerken.
- Naast de krimp is er tegelijk sprake van een nieuw missionair elan in de Protestantse Kerk. Het is de uitdaging voor Kerk in Actie om dat elan ook te verbinden met het besef dat plaatselijke gemeenten deel uitmaken van een wereldwijd netwerk van geloofsgemeenschappen. Samen staan we voor de opdracht vindplaatsen te zijn van geloof, hoop en liefde; we kunnen elkaar daarin bemoedigen en inspireren.
- De wereldwijde kerk is niet alleen meer ver weg, maar stevig aanwezig in onze eigen samenleving. Het gezicht van het christendom in Europa, en in Nederland, verandert snel door de komst van nieuwe geloofsgemeenschappen gevormd en gesticht door vluchtelingen en migranten in ons land. Eenvoudige secularisatie-theorieën blijken niet

⁹ Deze trend wordt door sommigen al weer als achterhaald gezien, doordat er tegelijk een beweging is van de-privatisering van het geloof. Zie bijvoorbeeld Herman Paul, *Secularisatie. Een kleine geschiedenis van een groot verhaal*, blz. 119 e.v.

¹⁰ Dit blijkt bijvoorbeeld uit het eerder gememoreerde onderzoek van de Federatie van Diaconiën en Kerk in Actie. Zie <http://www.federatie-diaconie.nl>.

¹¹ Stefan Paas stelt hier tegenover dat krimp juist opnieuw ruimte schept voor de eigenlijke kerntaak van de kerk: De grote daden van God verkondigen (1 Petrus 2:9), zonder ballast van macht en prestige. Zie: *Vreemdelingen en Priesters. Christelijke missie in een postchristelijke omgeving*.

te kloppen. Christelijk geloof is niet weg uit Europa maar verandert van kleur en karakter.

- Deze onderlinge bemoediging kan ook een rol spelen bij de uitdaging om de Bijbel weer meer centraal te stellen in het geloofsleven van mensen. In het beleidsplan van de Dienstenorganisatie *Dicht bij het Hart* is geconstateerd dat in de Protestantse Kerk de kennis van en vertrouwdheid met de Bijbel is afgenomen.¹² Ontmoeting van geloofsgemeenschappen rond de Bijbel - ook over grote afstanden - kan daarvoor nieuwe impulsen geven.
- Wereldwijd neemt het belang van godsdienst toe. Krimp in van oudsher christelijke landen en regio's wordt meer dan gecompenseerd door groei in andere landen. Ook andere godsdiensten groeien door demografische ontwikkelingen en door de fundamentele behoefte van mensen aan identiteit. De Britse rabbijn Jonathan Sacks stelt bijvoorbeeld kort en bondig dat de 21e eeuw religieuzer zal zijn dan de 20e eeuw¹³. Dit vraagt ook van de kerken een nieuwe bezinning op haar verantwoordelijkheid voor het samenleven van verschillende godsdiensten in één gezamenlijke wereld.

Wat betekent dit voor het werk van Kerk in Actie?

- Kerk in Actie doet haar werk niet geïsoleerd, maar is deel van een wereldwijd netwerk waarin kerken elders in de wereld en lokale kerken hier als partners een gelijkwaardige rol spelen en elkaar kunnen bemoedigen en ondersteunen en van elkaar kunnen leren. Al het werk van Kerk in Actie dient er op gericht te zijn dit netwerk te inspireren en te versterken.
- In een netwerk staat samenwerking centraal. Dit betekent dat lokale initiatieven in Nederland worden benut en gedeeld. Als landelijke organisatie helpt Kerk in Actie lokale gemeenten om handen en voeten te geven aan het werk voor zending en diaconaat, door middel van het delen van kennis en 'best practices', door praktische handreikingen en het faciliteren van contacten met kerken elders in de wereld. Doel is om gemeenten en diaconieën aan de ene kant te 'ontzorgen' en aan de andere kant juist hun capaciteiten te versterken.
- In Nederland is samenwerking met gemeenten essentieel; onze inzet is om hun initiatieven en ideeën te versterken en verder te brengen¹⁴. In het binnenlands diaconaat is daar al veel ervaring mee opgedaan.
- Deze tijd vraagt van Kerk in Actie om helder te maken waar ze voor staat. Kerk in Actie vertegenwoordigt een kerk die frank en vrij vanuit het geloof in de wereld wil staan. Het is wel een kerk die in eigen land kleiner wordt en een minderheidspositie krijgt. Dat vraagt om een duidelijk profiel vanuit eigen identiteit en daarmee ook om afbakening van thema's. Kerk in Actie kan niet alles doen. maar wel op een aantal thema's een eigen betekenisvolle bijdrage leveren. Centraal daarbij staat dat het om werk van de kerk gaat, gedragen door gelovige christenen, met een centrale rol voor de Bijbel.

¹² Beleidsplan Dienstenorganisatie *Dicht bij het Hart*, paragraaf 7.3

¹³ Jonathan Sacks, *Niet in Gods naam*, p. 28.

¹⁴ In het beleidsplan van de Dienstenorganisatie 2017-2020 wordt hiervoor de term 'co-creatie' gebruikt.

- Deel uitmaken van een netwerk van kerkelijke gemeenschappen houdt ook in dat wij impulsen van partner-kerken mogen benutten, met name rond kerkvernieuwing, omgang met de bijbel en kerk-zijn in een minderheidspositie. We mogen uitdelen, maar ook ontvangen.

4. Wat is de betekenis van Kerk in Actie?

In hoofdstuk 2 hebben we aangegeven waarom missionaire en diaconale presentie tot de wezenskenmerken van de christelijke gemeente behoren. In dit hoofdstuk voegen we daaraan toe waarom het belangrijk is om daarvoor ook een overkoepelende organisatie te hebben die het werk van gemeenten en diaconieën met elkaar verbindt, namens hen relaties kan onderhouden met kerken en organisaties in binnen- en buitenland en voor dat gezamenlijke werk kan lobby'en en fondsen kan werven. Want dat alles is namelijk waarvoor Kerk in Actie in het leven is geroepen, als 'orgaan van de kerk'¹⁵.

Hieronder benoemen we puntsgewijs de betekenis van Kerk in Actie. Voor een deel is dit ook al aan de orde geweest in de laatste alinea's van hoofdstuk 3.

- Kerk in Actie is het **werk van de kerk**. Kerk in Actie geeft handen en voeten aan het geloof van gewone kerkmensen dat het evangelie overal ter wereld verzoening en bevrijding kan brengen - ver weg én in de buurt. Kerk in Actie wil een open beweging zijn van kerkmensen, ZWO-commissies en diaconieën van de Protestantse Kerk. Zij zijn samen de Kerk in Actie.
- Kerk in Actie als een **beweging van bewogen mensen** beperkt zich niet tot de Nederlandse context. We maken deel uit van een wereldwijd netwerk van kerken. Dit wereldwijde netwerk biedt een unieke infrastructuur voor onderlinge bemoediging en hulp. Door het wereldwijde netwerk van kerken is Kerk in Actie bijvoorbeeld in staat om op de meest afgelegen plaatsen duurzame hulp te bieden.¹⁶
- **Samen weet je meer**. Door het delen van "best practices" kunnen gemeenten leren van elkaars ervaring; Kerk in Actie biedt daarvoor het platform en brengt ook eigen deskundigheid in. Hetzelfde geldt voor de relaties tussen kerken wereldwijd. Door haar schakel-functie kan Kerk in Actie thema's "daar" en "hier" met elkaar verbinden.
- **Samen sta je sterker**. Kerk en gemeenten kunnen noden en misstanden tegenkomen in de maatschappij waarvoor zij aandacht willen vragen bij de overheid of het grote publiek. Denk aan onderwerpen als de opvang van vluchtelingen, armoede en eenzaamheid, de problemen in de zorg. Het is efficiënt en effectief als de Protestantse Kerk dat met één mond en namens alle gemeenten kan doen. Als religieus geïnspireerde organisatie heeft Kerk in Actie bovendien veel krediet opgebouwd. Kerken hebben een eigen, uniek en soms tegendraads verhaal dat gehoord mag worden.
- **Samen bereik je meer**. Gemeenten en diaconieën beschikken vaak over veel ervaring en deskundigheid. Maar het onderhouden van relaties (in binnen- en buitenland) vraagt tijd, vaardigheid en een lange adem. Kerk in Actie zorgt voor continuïteit in deze relaties en kan specifieke deskundigheid inbrengen rond diaconale en missionaire thema's.

¹⁵ Generale regeling Dienstenorganisatie, artikel 2-f

¹⁶ Bijvoorbeeld via ACT, het wereldwijde netwerk van kerken, verbonden aan de Wereldraad van Kerken.

Bovendien kan Kerk in Actie als 'vliegwiel' fungeren: kwesties of initiatieven ingebracht door lokale gemeenten/diaconieën kunnen een landelijke impact krijgen als ze binnen het netwerk van Kerk in Actie versterkt worden.

- **Aansluiten is aantrekkelijk.** Door Kerk in Actie te profileren als een netwerk van gelovigen, kan zij ook makkelijker aansluiting vinden bij individuele kerkleden en andere particuliere gevers om het werk van Kerk in Actie te steunen. Steun aan Kerk in Actie is steun aan werk van de kerk dat een eigen identiteit heeft en eigen mogelijkheden om het verschil te maken (bijvoorbeeld door de lokale verworteling en kennis van de context en door de inzet van vele vrijwilligers).

Projectvoorbeeld: Steun aan kerken in Syrië

Kerk in Actie is verbonden met een wereldwijd netwerk van kerken. Kerken die weer verworteld zijn in de lokale samenleving. In Syrië zijn kerkelijke organisaties na het Rode Kruis de grootste hulpverlener. Feije Duim, medewerker zending: “Kerken zijn geen onbeduidende speler. In Syrië is de hulpverlening van de Kerk van Antiochië actief, met 500 werkers en duizenden diaconale vrijwilligers. Kerken heb je overal. Tot in de kleinste dorpen.”

5. Prioriteiten

We hebben duidelijk gemaakt wat eigen is aan Kerk in Actie en wat haar opdracht is. We hebben benoemd dat het nodig is focus aan te brengen en waar op basis van het overkoepelende beleid (beleidsplan, *Kerk 2025*) de accenten moeten liggen.

In dit hoofdstuk benoemen we op het werkveld van zending en diaconaat vier prioriteiten die aangeven wat de focus van Kerk in Actie in de komende jaren is en hoe deze samenhangt met het overkoepelend beleid.

Kerk in Actie maakt een keuze:

1. Voor de Bijbel: evangelieverkondiging en het toegankelijk maken van de Bijbel
2. Voor kerken in de minderheid: solidariteit met kerken in een minderheidspositie
3. Voor kinderen en jongeren: kansen voor kinderen en jongeren in de knel
4. Voor vluchtelingen en ontheemden: hulp aan vluchtelingen en ontheemden om het eigen leven weer te kunnen oppakken.

Deze keuze is gemaakt op grond van de volgende overwegingen:

- De vier prioriteiten zijn relevant en urgent voor het kerkelijk netwerk waar Kerk in Actie onderdeel van is en sluiten aan bij de gesignaleerde trends in samenleving en kerk. De vier prioriteiten staan niet los van elkaar maar hebben onderlinge dwarsverbanden. Daarom is het te verantwoorden om bij het inzetten van mensen en middelen voor de komende jaren de vier prioriteiten leidend te laten zijn. Met een inzet op deze thema's is Kerk in Actie inhoudelijk herkenbaar als een programma van een kerk, van een gemeenschap van gelovigen.
- Kerk in Actie is er van overtuigd dat we samen met plaatselijke gemeenten in Nederland en partners in het buitenland een verschil kunnen maken en een eigen bijdrage kunnen leveren. Kerk in Actie heeft op deze vier thema's een relevant netwerk, expertise en ervaring. De vier prioriteiten zijn daarmee niet nieuw, maar bouwen voort op bestaande deskundigheid. Kerk in Actie heeft op deze onderwerpen bovendien goede samenwerkingspartners om daarmee echt iets te kunnen bereiken.
- Nieuw is dat deze prioriteiten de mogelijkheid bieden om Kerk in Actie breed het werk van zending en diaconaat focus en profiel te geven. Met verschillende accenten bieden de vier thema's kansen om binnen- en buitenland op een betekenisvolle wijze te verbinden. Zonder de eigenheid van zending en diaconaat te kort te doen, bieden de vier thema's ruimte voor het meer bij elkaar brengen van zending en diaconaat als uitingen van het werk van de kerk.
- Kerk in Actie werkt namens en voor plaatselijke gemeenten en is afhankelijk van de particuliere bijdragen van plaatselijke gemeenten en donateurs. In de plaatselijke gemeenten is het draagvlak voor Kerk in Actie stevig. Dat blijkt uit het aantal gemeenten dat collecteert voor Kerk in Actie, deelneemt aan campagnes in de 40-dagentijd en

rondom Kerst, aan Kids in Actie en aan specifieke acties voor noodhulp¹⁷. Dat is iets om dankbaar voor te zijn; maar we verbinden er ook de opdracht aan om bij het maken van keuzes rekening te houden met wat in plaatselijke gemeenten als urgent en relevant wordt beleefd. Op grond van geefgedrag en aantoonbare belangstelling voor specifieke thema's is de veronderstelling gerechtvaardigd dat de vier genoemde prioriteiten (h)erkend worden in de breedte van de Protestantse Kerk in Nederland. Bovendien weten partijen van buiten de kerk Kerk in Actie in toenemende mate te vinden voor inhoudelijke samenwerking en/of financiering van activiteiten die aansluiten bij deze vier prioriteiten.

5.1 Bijbel

Aandacht voor het gebruik van de Bijbel heeft een nieuwe urgentie gekregen zowel in Nederland als wereldwijd. De Protestantse Kerk heeft een heldere keuze gemaakt voor een missionair profiel. Om met anderen in gesprek te gaan over de boodschap van het Evangelie is een levende omgang met de Bijbel basisvoorwaarde. Als kerk van de Reformatie staan we in een eeuwenlange traditie van hoogachting van het lezen, bestuderen en toeëigenen van de Bijbel. In *Nederland* zien we dat deze vertrouwde en dagelijkse omgang met de Bijbel afneemt, in de samenleving maar ook in de kerk. Dat heeft impact op de onze missionaire agenda in eigen land. Niet voor niets is bevordering van het Bijbelgebruik een beleidsvoornemen in *Dicht bij het hart* (zie voetnoot 10). Kerk in Actie wil hieraan bijdragen door een programmatische inzet, waarbij ervaring uit de wereldkerk wordt verbonden met missionaire en diaconale activiteiten in Nederland.

Wereldwijd zien we dat de Bijbel in het missionaire werk voorop staat. Door het bezitten en lezen van de Bijbel laat je zien dat je een christen bent of er één wilt worden. Bijbelvertaling, bijbelverspreiding en bijbelstudie zijn de basis om contact te leggen met mensen buiten de kerk; toegang tot en kennis van de Bijbel is voor hen essentieel om zich het christelijk geloof eigen te maken. Bijbelgenootschappen zijn vaak de verbindende schakel in het missionaire werk van (jonge) kerken en missionaire organisaties. Steun aan dit werk is hard nodig, vooral in landen waar het christendom snel groeit (zoals in China) of de christelijke presentie kwetsbaar is (zoals in de Golfstaten en andere landen van het Midden-Oosten). Middelen voor dergelijke activiteiten zijn vaak ontoereikend. Kerk in Actie maakt zich hiervoor sterk, in samenwerking met het Nederlands Bijbelgenootschap. Daarnaast zet Kerk in Actie in op toerusting van kerkelijk kader dat in staat is om de Bijbel toegankelijk te maken voor mensen binnen en buiten de kerk. In het uitzendbeleid zal kennis delen én ervaring opdoen in vernieuwende manieren van bijbelstudie een prioriteit zijn.

Kerk in Actie zal in de komende periode een gerichte inspanning doen om *in Nederland* de levende omgang met de Bijbel te bevorderen door het inzetten van ervaringen uit het wereldwijde werk. Inspiratie van elders werkt. De aanpak zoals ontwikkeld in Latijns Amerika

¹⁷ Meer informatie hierover in het Jaarverslag Kerk in Actie over 2016, beschikbaar op www.kerkinactie.nl

en Zuid-Afrika om met groepen op een gestructureerde manier de bijbel te lezen vanuit de eigen ervaringswereld, blijkt ook aan te slaan in een geseclariseerde context. Ervaringen in Zweden en in eigen land laten zien dat deze methode de Bijbel dichter bij het hart brengt van mensen binnen en buiten de kerk. Voor kerkelijke vrijwilligers is het samen lezen van de bijbel een bron die richting kan geven aan hun diaconale en missionaire inzet en inspiratie biedt om het daarin vol te houden. Concreet zal Kerk in Actie er voor gaan om, in verbinding met het missionaire werk van de Protestantse Kerk¹⁸, een netwerk van missionaire werkers, predikanten en (oud) uitgezonden medewerkers uit te bouwen en toe te rusten om bijbelstudies te kunnen faciliteren. Inspirerende voorbeelden van bijbellezen uit de wereldkerk worden gedeeld op de website¹⁹. Doelstelling is om in een periode van 5 jaar minimaal 250 plaatselijke gemeenten te bereiken.

Projectvoorbeeld: Verzoening in Colombia en Nederland

Sinds januari 2015 is Inge Landman uitgezonden naar Colombia. Via het IMCOL, de Mennonietenkerk in Colombia, is zij betrokken bij het project Geloven in verzoening. Samen met collega's van IMCOL bezoekt Inge gemeenschappen die leven in conflictsituaties; samen gaan ze aan de slag met de methode Contextueel Bijbellezen. Landman: "Samen bespreken deelnemers bijbelteksten rond thema's die te maken hebben met verzoening, zoals gerechtigheid, herinnering, waarheid en vergeving. Wat heeft de Bijbel te zeggen als je dagelijks leeft met angst en onrecht? Dit helpt mensen om hun situatie te analyseren en hun positie te versterken. Ik heb gemerkt dat dit ook gemeenten in Nederland inspireert om de Bijbel vanuit hun eigen vragen te lezen."

5.2 Kerken in de minderheid

In steeds meer landen staat de verhouding tussen verschillende godsdiensten op scherp en staan minderheidskerken onder druk.²⁰ Kerk in Actie geeft prioriteit aan het werk van kerken in een minderheidspositie. De urgentie is groot en deze kerken hebben onze steun hard nodig om kerk te kunnen zijn op de plek waar zij dat soms al eeuwenlang doen. Zij vragen om solidariteit en betrokkenheid om een bijdrage te kunnen blijven leveren aan de samenleving. Die bijdrage staat onder druk. In het Midden-Oosten vormden christenen een eeuw geleden ongeveer 20% van de bevolking. Nu is dat slechts 4%. Gewelddadige islamistische groepen zijn in steeds meer landen actief en beschouwen die lokale kerken als ongelovigen of 'handlangers' van het westen en daarmee als een legitiem doelwit. Kerk in Actie heeft stevige, al lang bestaande relaties met kerken in landen waar religieus gemotiveerd geweld vreedzaam samenleven bedreigt. Minderheidskerken zijn niet per definitie zielig of machteloos. Zij kunnen zelf veel doen om hun eigen positie te verbeteren door onderling goed samen te werken, op te komen voor hun rechten en een duidelijke

¹⁸ Het missionaire werk in Nederlands is binnen de Dienstenorganisatie belegd bij het cluster "Ondersteuning Gemeenten". Daarbij wordt samengewerkt met de IZB.

¹⁹ Zie www.kerkinactie.nl/bijbellezen

²⁰ Pew Instituut, april 2017; gegevens over 2015.

missionaire en diaconale rol in de samenleving te ontwikkelen. Kerken in landen als Syrië, Egypte, Pakistan en Bangladesh zijn zelfbewust en vragen om solidariteit op basis van partnerschap. Samen met de kerken ter plekke wil Kerk in Actie christenen ondersteunen op een manier die bij de specifieke situatie past en die spanningen tussen bevolkingsgroepen niet nog verder vergroot. Kerk in Actie zal de komende jaren stevig inzetten op steun aan kerken in de minderheid met name in het Midden Oosten, sub-Sahara Afrika, Pakistan, Bangladesh en Indonesië. We zullen *Wereldwijd* een belangrijk deel van de middelen inzetten voor:

- **Noodhulp aan slachtoffers van conflict en geweld:** Kerken behoren bijvoorbeeld in Syrië tot de belangrijkste hulpverleners. Door hulp te geven aan iedereen, ongeacht politieke of religieuze achtergrond, investeren zij in een open toekomst van Syrië. Nu de situatie in Syrië aan het veranderen is, zal Kerk in Actie samen met de kerken in Syrië een fonds opzetten om het diaconale werk van kerken weer op te starten (herbouw van scholen bijvoorbeeld) en om kerkgebouwen te herstellen. (Zie ook paragraaf 5.4)
- **Versterking van de stem van christelijke minderheden:** Kerken zetten zich samen met anderen in voor het onderzoeken van misstanden en het lobbyen voor rechten van minderheden en voor vrijheid van godsdienst. Waar nodig en mogelijk helpt Kerk in Actie het geluid van kerken in de minderheid te laten horen bij politici en beleidsmakers en komen we op voor mensen die vanwege hun geloof zijn gevlucht naar ons land.
- **Investerings in de opleiding van kader voor minderheidskerken:** Dit is een voorwaarde voor de continuïteit van christelijke gemeenschappen die kunnen aansluiten bij nieuwe generaties gelovigen en die aan buitenstaanders met respect de inhoud van Bijbel en geloof kunnen uitleggen.
- **Ondersteunen van effectief diaconaal werk:** Voor kerken in een minderheidspositie is diaconaal werk een goede (en soms enig mogelijke) manier om zichtbaarheid en acceptatie in de bredere samenleving te bewerkstelligen. Diaconale prioriteit voor veel van de partners van Kerk in Actie is het bieden van toekomst aan kinderen en jongeren. (Zie ook paragraaf 5.3)
- **Opbouwen en versterken van samenwerking** met vertegenwoordigers van andere religies, met het oog op een vreedzame samenleving.

In *Nederland* wil Kerk in Actie de solidariteit met kerken in de verdrukking bevorderen. Kerk in Actie wil dit in de komende periode doen door verschillende activiteiten:

- Jaarlijks zal specifiek aandacht gevraagd worden voor deze kerken, voortbouwend op de campagnes van 2016 en 2017. Met uitgaven als *Zout* en *Mensen van Hoop* wordt de kracht van deze kerken zichtbaar gemaakt en krijgt hun verhaal een stem.
- Jaarlijks organiseren we een predikantenreis (in samenwerking met de PThU).
- We doen een extra investering in het uitzenden van mensen voor het werken in kerken in een minderheidspositie waar dit (nog) mogelijk is. Hiermee wordt ook de deskundigheid in de Protestantse Kerk op het punt van kerk-zijn in een plurale samenleving versterkt.
- Plaatselijke gemeenten worden gestimuleerd actief de ontmoeting met migrantenkerken te zoeken. Er zijn immers in Nederland inmiddels vele migrantenkerken, waaronder ook

kerken waar Kerk in Actie in hun land van oorsprong goede contacten mee onderhoudt. Nieuwkomers zullen steeds meer het gezicht van het christendom in ons land bepalen.²¹

- Op basis van de ervaringen van kerken in de minderheid zullen we plaatselijke gemeenten die te maken hebben met krimp ondersteunen bij het spelen van een relevante rol in de lokale context. In samenwerking met het cluster Ondersteuning Gemeenten zullen concrete handelingsperspectieven voor relevant kerk-zijn als minderheid worden ontwikkeld. Een kleine kerk kan vitaal en getuigend zijn, zo leren van bijvoorbeeld de kerken in het Midden Oosten. Dit is voor onze plaatselijke gemeenten ook een bemoediging en inspiratie.

Projectvoorbeeld: contact leggen met migrantenkerken

De Pakistaanse Urdu-gemeente heeft zich in 2016 aangesloten bij de Protestantse Kerk in Nederland. De kerk van Barendrecht steunt sinds 2014 diverse projecten in Pakistan. Genoeg reden om de verbinding te zoeken, door een gezamenlijke maaltijd te organiseren. Walter Bliet, voorzitter van de commissie Zending, Werelddiaconaat en Ontwikkelingswerk van de Protestantse Gemeente Barendrecht: “Deze maaltijd vonden we een passende manier om onze verbinding met Pakistan vorm te geven. De opzet van de avond gaf uitgebreid de gelegenheid om met Pakistaanse geloofsgenoten kennis te maken. Conclusie: dit smaakt naar meer!”

5.3 Kinderen en jongeren

Opkomen voor kinderen en jongeren in een kwetsbare positie past bij de kerk. Natuurlijk zet je je in voor kwetsbare kinderen en een veilige en zorgzame omgeving, zodat zij zich goed kunnen ontwikkelen. Kerk in Actie heeft in het wereldwijde diaconaat al lang een focus op kinderen in de knel. Belangrijk kenmerk van dit werk is dat kinderen zelf betrokken worden; het is niet alleen voor maar ook met en door kinderen en jongeren. Die ervaring willen we meenemen in de keuze om in de komende beleidsperiode prioriteit te geven aan kinderen en jongeren in de volle breedte van het werk, zowel in Nederland als wereldwijd, zowel diaconaal als missionair.

Het laatste wordt steeds relevanter en urgenter. *Dicht bij het hart* benoemt daarom geloofsoverdracht als speerpunt en geeft ook prioriteit aan het ontwikkelen van vormen voor jeugddiaconaat. Wereldwijd zien we een zoektocht naar nieuwe vormen om kinderen en jongeren een plek te geven in de kerk. Net zomin als in Nederland is geloofsoverdracht nog vanzelfsprekend in Ruanda of Indonesië. Kerken worstelen met het aantrekkelijk zijn voor een nieuwe generatie. Het is daarmee ook een missionair thema dat kerken met elkaar verbindt en waarin we van elkaar kunnen leren.

Nieuwe activiteiten die Kerk in Actie op dit punt in de komende periode zal ontwikkelen zijn:

²¹ Zie bijvoorbeeld David Dessin, *God is een vluchteling. De Terugkeer van het christendom in de Lage Landen*, blz. 193.

- Jongeren onderling te verbinden door het stimuleren van jeugddiaconaat (samen met JOP)
- Het organiseren van reizen en een jongeren-pelgrimage in 2018 (samen met migrantenkerken)
- Het uitzenden van ervaren jongerenwerkers naar partnerkerken, om daarmee hun jongerenwerk te versterken en uitwisseling met jongeren in Nederland te faciliteren.

Kerk in Actie zal in het *wereldwijde diaconale werk* in de komende jaren kinderen in de knel helpen door te focussen op:

- Werkende kinderen: kinderarbeid is nog steeds wijdverbreid. Kerk in Actie steunt organisaties die kinderarbeid bestrijden en ervoor zorgen dat kinderen naar school kunnen.
- Kinderen op de vlucht: kinderen op de vlucht zijn extra kwetsbaar en hebben extra aandacht nodig.
- Kinderen die slachtoffer zijn van misbruik en mensenhandel.

Projectvoorbeeld: Kinderen in de knel in India

De textielstad Tirupur in het zuiden van India telt meer dan 10.000 kinderen die moeten werken. Ze lopen het risico om slachtoffer te worden van geweld, mensenhandel of andere vormen van uitbuiting. De organisatie SAVE zoekt - met steun van Kerk in Actie - deze kinderen op in fabrieken en op straat, en werkt samen met de gezinnen aan oplossingen. Met succes. Directeur Aloysius: "De afgelopen twintig jaar is kinderarbeid in Tirupur afgenomen, maar we blijven alert. Het is nu belangrijk dat deze kinderen opgenomen kunnen worden in het school-systeem en dat er met de gezinnen gewerkt wordt aan vergroting van hun inkomsten. Een integrale aanpak van werk, school en gezin is nodig. Daarom werken we als SAVE met andere organisaties samen."

Voor al deze groepen kinderen en jongeren is de grote uitdaging hoe zij later een serieuze kans krijgen op de arbeidsmarkt. Alleen al in Afrika wordt de komende jaren een tekort van miljoenen nieuwe banen voorzien, banen die nodig zijn om de bevolkingsgroei op te vangen. Jongeren aan werk helpen is een zorg van veel van onze kerkelijke partners in Afrika. Vanouds zetten zij zich in voor opvang en onderwijs, maar zij beseffen dat dit niet voldoende is. Er zijn gedegen programma's voor nodig, waarin kerken met andere partijen samenwerken. Voor het vergroten van kansen voor jongeren op een goede toekomst, zal Kerk in Actie extra middelen vrij maken.

In *Nederland* is het bestrijden van armoede van oudsher de taak van de diaconieën en nog steeds is het het belangrijkste onderdeel van het diaconale werk van kerken. Daarbinnen zal Kerk in Actie diaconieën toerusten en samen met hen handelingsperspectieven ontwikkelen om kinderen in achterstandssituaties specifiek te kunnen bereiken. Het project 'kinderen in armoede' richt zich op gezinnen die al langere tijd op een sociaal minimum leven. In dit project werken kerken, overheden en scholen samen. Kerk in Actie stelt zich ten doel om

eind 2020 met 350 plaatselijke gemeenten samen te werken ten behoeve van kinderen in armoede; daarmee kunnen gemeenten en diaconieën in de eigen omgeving kinderen in de knel meer kansen bieden.

Projectvoorbeeld: Armoede in Nederland

‘Ik ben blij dat ik in de vakantie jarig ben’, hoorde een diaken uit Maarssen een kind zeggen. ‘Want ik kan op school niet trakteren.’ Voor een traktatie was geen geld, maar dat hoefden de klasgenootjes niet te weten. De protestantse gemeente van Maarssen heeft het nu voor elkaar: kinderen en tieners in gezinnen die net boven bijstandsniveau zitten, kunnen een ‘verjaardagstas’ krijgen. Diaken Jacqueline Stoop is blij dat er in de tas bonnen zitten, in plaats van een kant en klare zak met bijvoorbeeld marsjes om uit te delen. ‘Een kind uit een arm gezin heeft niet zo vaak iets te kiezen. Nu kan de jarige zelf iets leuks uitzoeken.’

5.4 Vluchtelingen en ontheemden

Wereldwijd zijn er nu meer dan 65 miljoen mensen op drift, op de vlucht voor geweld, honger, onrecht en armoede; 65 miljoen mensen zijn op zoek naar een veilig bestaan. Kerken die vluchtelingen helpen, doen dat met een eigen perspectief, een Bijbels perspectief. Dat betekent: met oog voor de waardigheid van ieder mens als schepsel van God en vanuit het besef dat het vreemdeling-zijn vanaf het begin bij het geloof hoort. Abram ontving als vreemdeling de belofte van God: Vrees niet, Ik ben met je! Jezus was een vreemdeling en had geen plaats om Zijn hoofd neer te leggen (Mat. 8: 20). Christenen zijn als vreemdelingen en bijwoners (...). Opkomen voor vluchtelingen is daarmee een diaconale én een missionaire opdracht. Met een stevige inzet voor dit speerpunt maakt Kerk in Actie zichtbaar waar het geloof voor staat en wat kerken wereldwijd kunnen betekenen.

In *Nederland* geven plaatselijke gemeenten hulp aan vluchtelingen “op de eigen drempel”, net zoals kerken dat overal ter wereld doen. Kerk in Actie wil een bondgenoot zijn voor kerkelijke vrijwilligers, geeft advies, steunt projecten voor concrete hulpverlening en komt op voor de rechten van vluchtelingen. Daarbij spant Kerk in Actie zich in het bijzonder in voor de positie van kinderen op de vlucht. Kerk in Actie werkt samen met organisaties buiten de kerk die zich voor hetzelfde doel inzetten, om daarmee effectief hulp te kunnen verlenen. Kerk in Actie doet in 2017 een onderzoek naar de inzet van plaatselijke gemeenten voor vluchtelingen en de ambitie van diaconieën op dit thema. Met de gegevens van dit onderzoek zal samen met plaatselijke gemeenten de behoefte aan ondersteuning in kaart gebracht worden en uitgewerkt in (nieuwe) activiteiten.

Kerk in Actie is lid van een *wereldwijd* kerkelijk netwerk (Action by Churches Together - ACT Alliance) om vluchtelingen en ontheemden te helpen. De noodhulp door Kerk in Actie / ACT wordt breed gewaardeerd, omdat het een eigen karakter heeft:

- het is hulp in gezamenlijkheid en daarmee efficiënt
- het is hulp via de kerken; door het grote netwerk van kerken wereldwijd kunnen ook de minst bereikbaren bereikt worden

- het is hulp die een lage overhead heeft door inzet van vrijwilligers
- het is hulp die aandacht heeft voor spiritualiteit en geloof.

Kerken zijn aanwezig daar waar nood is en ze blijven ook aanwezig: voor, tijdens en na de ramp. Hulp aan vluchtelingen laat zich moeilijk plannen, maar Kerk in Actie heeft in noodhulp wél een aantal duidelijke prioriteiten:

- Preventie en voorkomen van vluchtelingenstromen: Dit doen we door kerken te ondersteunen bij preventieve acties, samen met andere geloofsgemeenschappen, om conflicten niet te laten escaleren. Daarnaast verbindt Kerk in Actie zich met kerken op het platteland die geconfronteerd worden met de gevolgen van klimaatverandering, onder meer door het aanpassen van de voedselproductie in de gemeenschappen waar zij werken en door de weerbaarheid bij droogte of extreme regen te vergroten. Oorlogsgeweld en klimaat zijn wereldwijde problemen die kerken niet alleen kunnen oplossen maar waar zij wel een eigen rol en verantwoordelijkheid zien. Het model van de *Groene Kerken* biedt een concreet handelingsperspectief voor plaatselijke gemeenten dat aanslaat. Groei van het aantal *groene kerken* is voorzien en ook kerken uit het buitenland (bij voorbeeld Indonesië en Zuid Afrika) hebben belangstelling om dit model over te nemen.²²
- Efficiënte directe noodhulp via kerkelijke kanalen: Kerk in Actie zal in de komende jaren extra aandacht vragen voor het Midden-Oosten en gebieden in Afrika waar veel vluchtelingen zijn vanwege geweld door terreurgroepen of onderlinge conflicten (aansluitend bij de keuze voor kerken in de minderheid 5.2). In de noodhulp geeft Kerk in Actie bovendien extra aandacht aan de positie van kinderen en jongeren en aan pastorale zorg en trauma counseling (aansluitend bij de keuze voor kinderen en jongeren, 5.3).
- Wederopbouw: Kerk in Actie investeert in nieuwe, innovatieve projecten om vluchtelingen een duurzaam eigen inkomen te laten verwerven. Kerk in Actie zal in het Midden-Oosten een specifiek fonds voor herstel van de kerkelijke infrastructuur opzetten en samenwerking zoeken met andere partijen om de reikwijdte van het fonds te vergroten.

Projectvoorbeeld: Droogte in Kameroen

Door de klimaatverandering wordt het Tsjaad-meer steeds kleiner en het gebied steeds droger. Tienduizenden vluchtelingen verblijven in het noorden van Kameroen. Dominee Robert Goyek van de Lutherse Kerk wil deze vergeten groep helpen. Maar zijn kerk is arm en de mogelijkheden beperkt. Hij vraagt dringend onze steun.

²² Het is een expliciete keuze van Kerk in Actie om duurzaamheid te koppelen aan het thema 'vluchtelingen en ontheemden' en de inzet voor Groene Kerken.

6. Betekenis prioriteiten voor samenwerking

De vier gekozen prioriteiten zullen na instemming van de generale synode worden uitgewerkt in jaarplannen. Voor een aantal onderdelen vatten we hierna kort de betekenis samen van de gemaakte keuzes.

Samenwerking met gemeenten van de Protestantse Kerk

Uitgangspunt is dat gemeenten en landelijke organisatie samen de Kerk in Actie zijn. Dat betekent dat het gemakkelijk moet zijn om als lokale gemeente, diaconie of particulier om aan te haken met eigen ideeën en activiteiten. De bestaande dienstverlening voor gemeenten met 'eigen projecten' zal in dit kader versterkt worden (ondersteuning zogenoemd "Particulier Initiatief"). Als uitwerking van het beleidsplan van de dienstenorganisatie zal Kerk in Actie onderzoeken of en hoe plaatselijke gemeenten bereid zijn hun activiteiten op het gebied van zending en diaconaat bijeen te brengen onder de noemer "Kerk in Actie". Dat zou een stevige vertaling zijn van 'samen de kerk in actie'. In de ondersteuning van zendingscommissies en diaconieën staan hun eigen inbreng en prioriteiten centraal. Waar zinvol en nodig ondersteunt Kerk in Actie deze activiteiten en bundelt ze. De in dit beleidskader genoemde prioriteiten komen daarvoor niet in de plaats, maar zijn er een toespitsing van voor het landelijke werk.

Samenwerking met andere partners in Nederland.

De focus zal liggen op vormen van samenwerking die het bereiken van de beleidsdoelstellingen van Kerk in Actie dichterbij brengen. Binnen die samenwerking wil Kerk in Actie duidelijk herkenbaar zijn. Met de volgende organisaties wordt in ieder geval samenwerking gezocht of voortgezet;

- **ICCO**, als partner voor het werk van noodhulp en werelddiaconaat en voor de strategische samenwerking binnen de ACT Alliance. De invulling van de samenwerking zal op basis van dit beleidskader worden vastgelegd in het komende jaar. Uitgangspunt is dat Kerk in Actie meer regie zal gaan voeren op het werk dat namens de gemeenten van de Protestantse Kerk wordt uitgevoerd. De uitvoering van het hele werk van Kerk in Actie zal plaatsvinden onder aansturing van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. ICCO is na de opheffing van de ICCO Coöperatie een nieuw - lichter - samenwerkingsverband aangegaan met Edukans, Wilde Ganzen en enkele Prisma-leden. Een besluit over het al dan niet toetreden tot dit samenwerkingsverband (genaamd PerspActive) zal door het bestuur van de dienstenorganisatie op een later moment worden genomen.
- De **GZB**, als modulaire uitvoeringsorganisatie verbonden met gemeenten die zich verwant voelen met de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk. De samenwerking zal zich met name concentreren rond het thema "Kerken in de minderheid". Daarnaast is er met de GZB afstemming ten aanzien van uitzendingen.
- Het **Nederlands Bijbelgenootschap**, met name rond het thema "Verkondiging van het Evangelie", waarvan bijbelgebruik en bijbelverspreiding belangrijke onderdelen zijn.

- **Federatie van Diaconieën**, waar het gaat om uitwerking van de speerpunten met en voor plaatselijke diaconieën en het uitvoeren van onderzoek en ontwikkelen van handreikingen gericht op 'het diaconaat van de toekomst'.

Samenwerking met partners in het buitenland

Bij de keuze van partners en projecten (of de voortzetting van relaties) zijn de vier thema's uit dit beleidskader leidend. De nadruk op Kerk in Actie als een netwerk van geloofsgemeenschappen houdt in dat Kerk in Actie voor directe samenwerking en hulpverlening de focus legt op kerkelijke en christelijke partners. De gemaakte keuzes betekenen ook dat Kerk in Actie het voornemen heeft het aantal landen waarin ze actief is, gaat beperken van 43 naar 35. Zoals *Kerk 2025* constateert dat de Protestantse Kerk in Nederland niet overal present kan zijn en samenwerking met anderen nodig is, zo geldt voor Kerk in Actie dat het maar een 'kleine speler' is in het brede werkveld van zending en diaconaat. Daarom stimuleert Kerk in Actie plaatselijke diaconieën in Nederland en partners in het buitenland om actief samenwerking op te zoeken en daarmee effectiviteit en impact te vergroten.

Binnen de Dienstenorganisatie ligt de inhoudelijke focus op samenwerking met het cluster Ondersteuning Gemeenten, rond de onderwerpen Kerkvernieuwing, "back to basics", Kerk-zijn in een minderheidspositie en Bijbelgebruik. Op deze thema's zal Kerk in Actie de ervaring inbrengen van haar internationale netwerk van kerken.

Vanzelfsprekend is de intensieve samenwerking met het cluster Communicatie en Fondsenwerving, dat als taak heeft het werk van Kerk in Actie gezicht te geven en voor het werk fondsen te werven bij de gemeenten van de kerk, particulieren en stichtingen.

Bijlage 1

Wat zegt de kerkorde over zending (missionaire presentie) en diaconaat?

1. Romeinse artikelen

"Gezonden in de wereld en geroepen tot de bediening van de verzoening, getuigt de kerk in verkondiging en dienst aan alle mensen en aan alle volken van het heil in Jezus Christus."

Romeinse artikelen, artikel I,8:

"De gemeente (...) is geroepen tot de dienst aan het Woord van God

- (...) in de missionaire arbeid
- in het diaconaat (...)

tot opbouw van het lichaam van Christus."

Idem, artikel IV,1

"De diakenen zijn in het bijzonder geroepen tot:

- (...) de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid in gemeente en wereld
- de toerusting van de gemeente tot het vervullen van haar diaconale roeping"

"De gemeente is vanwege haar missionaire opdracht in heel haar bestaan gericht op getuigenis en dienst aan hen die het Evangelie niet kennen of daarvan vervreemd zijn, op dat ook zij delen in het heil in Jezus Christus.

De gemeente vervult haar diaconale roeping in de kerk en in de wereld door in de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid te delen wat haar aan gaven geschonken is, te helpen waar geen helper is en te getuigen van de gerechtigheid van God waar onrecht geschiedt."

Idem, Artikel X, 1 en 2

"In de missionaire arbeid, in Nederland en in de wereld, vervult de kerk haar zendingsopdracht, samen met kerken en gemeenten ter plaatse, in ondersteuning van elkaar."

"In de diaconale arbeid, in Nederland en in de wereld, vervult de kerk haar opdracht om zich in te zetten voor wie lijden en hen bij te staan in het zoeken naar vertroosting en gerechtigheid, in samenwerking met kerken en gemeenten ter plaatse en met verwante instanties."

Idem, XVI, artikel 2 en 3

Ordinantie 8

artikel 2 - de missionaire arbeid

1. De gemeente is geroepen tot getuigenis en dienst aan hen die het Evangelie niet kennen of daarvan vervreemd zijn.
2. De verantwoordelijkheid van de gemeente betreft zowel haar missionaire opdracht in eigen omgeving als de missionaire opdracht elders in de wereld.

4. De gemeente vervult haar missionaire opdracht elders in de wereld met behulp van het betreffende orgaan van de gemeente <lees: ZWO-commissie, zendingscommissie> en, in samenwerking met de daartoe aangewezen organen van de kerk (...)

artikel 3 - de diaconale arbeid

1. De gemeente is geroepen tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid door:
 - het betrachten van onderling dienstbetoon
 - het verlenen van bijstand, verzorging en bescherming aan wie dat nodig hebben
 - het deelnemen in arbeid ten behoeve van het algemeen maatschappelijk welzijn
 - het signaleren van knelsituaties in de samenleving
 - het bevorderen van de zorg voor het behoud van de schepping
2. Deze roeping betreft zowel de opdracht in de gemeente als die in de wereld.
4. De gemeente vervult haar diaconale opdracht elders in de wereld met behulp van en onder leiding van de diakenen, en, in samenwerking met de daartoe aangewezen organen van de kerk, met inachtneming van het bepaalde in ordinantie 14.

Ordinantie 14

Artikel 7 (samenhang en eigenheid)

- lid 2: De (...) arbeid van de kerk buiten Nederland is (...) gericht op: het deelnemen aan de vervulling van de missionaire en diaconale opdracht door gemeenten en kerken ter plaatse; het verlenen van medewerking aan die gemeenten en kerken bij de opbouw van het kerkelijk leven; het verlenen van bijstand aan groepen en bewegingen ter plaatse in het geval van diaconale bijstand.
- Lid 3/4: In deze (...) arbeid zijn relaties van wederkerigheid uitgangspunt (...), er op gericht elkaar van dienst te zijn met betrekking tot geloofsverdieping (...), in het verbreden van de oecumenische horizon (...).

Artikel 8 (missionaire arbeid)

- Lid 1: (...) De kerk verricht haar missionaire arbeid zo mogelijk in samenspraak en samenwerking met ter plaatse aanwezige kerken en gemeenten.
- Lid 2: De generale synode heeft bij haar zorg voor de missionaire arbeid van de kerk - daarin bijgestaan door de organen van de kerk die op dat terrein werkzaam zijn - in het bijzonder tot taak om: de gemeenten bewust te maken van hun roeping (...), de algemene leiding en de coördinatie van de missionaire arbeid van de gemeenten van de kerk buiten Nederland; het organiseren van de geldwerving ten behoeve van de missionaire arbeid.

Artikel 9 (diaconale arbeid) - conform artikel 8

Generale Regeling Dienstenorganisatie

Artikel 2, lid 1

De dienstenorganisatie heeft tot taak het ondersteunen van het werk van kerk en gemeenten. De ondersteuning betreft:

- a.. de dienstverlening ten behoeve van de opbouw van de gemeenten (...)

- e. de missionaire, diaconale en oecumenische opdracht van de kerk

Artikel 2, lid 2

De dienstenorganisatie heeft met het oog op de in lid I genoemde taken mede de opdracht zorg te dragen voor de fondsenwerving binnen en buiten de kerk.

Bijlage 2

Gezicht geven aan Kerk in Actie (beleidsplan *Dicht bij het hart*, paragraaf 8.2)

Onder de naam Kerk in Actie geeft de Protestantse Kerk gezicht aan haar inzet voor zending en (wereld)diaconaat. Belangrijk onderdeel van Kerk in Actie is het werven van fondsen voor lobby, noodhulp en het werk van kerken en kerkelijke partners in andere delen van de wereld. Kerk in Actie wil echter niet zomaar een 'goed doel' zijn. Kerk in Actie wil een open beweging zijn van kerkmensen, ZWO-commissies en diaconieën van de Protestantse Kerk in Nederland. Kerk in Actie geeft handen en voeten aan het geloof van gewone kerkmensen dat het evangelie overal ter wereld verzoening en bevrijding kan brengen – ver weg én in de buurt.

Het unieke aan het eigen karakter van Kerk in Actie typeren we als volgt:

- **Ver weg én dichtbij**
Kerk in Actie is een beweging die omziet naar de naaste ver weg én de naaste op de drempel van het eigen kerkgebouw. De missie van Kerk in Actie begint bij de eigen voordeur, zeker in een tijd waarin het gevoel van verbondenheid en solidariteit afneemt en de overheid zich steeds meer terugtrekt. Kerk in Actie doet dat niet geïsoleerd, maar streeft naar partnerschap, onder andere tussen kerken in Nederland en kerken elders in de wereld.
- **Blijvende verandering door lokale kerken als partners**
In het werk ver weg is de partnerkeuze van Kerk in Actie een expressie van het kerkeigen karakter: een groot deel van de projecten komt tot stand met lokale kerken als partners. Meestal zijn dat de gevestigde kerken en partners die het werk van de kerk versterken. Al generaties lang geworteld en aanwezig op plekken die andere hulporganisaties niet altijd kunnen bereiken. Door te werken met lokale kerken als partners realiseert Kerk in Actie een meer permanente, betekenisvolle en invloedrijke interventie op de plek waar het werk gebeurt.
- **Bemoediging door tweerichtingsverkeer**
De kerk in Nederland kan wel wat inspiratie, hoop en bemoediging gebruiken. En die zal in toenemende mate van het zuidelijk halfrond komen. Voor Kerk in Actie is tweerichtingsverkeer belangrijk. Wij verbinden ons met mensen die leven in een omgeving die gekenmerkt wordt door geweld, onrecht en armoede. Zij zijn kwetsbaar en worden bemoedigd door onze inzet met gebed, mensen en geld. Tegelijkertijd zijn zij in hun kwetsbaarheid sterke mensen die door hun leven van hoop ons kunnen inspireren en bemoedigen. Zo krijgt het partnerschap een invulling van gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

Daarbij is Kerk in Actie een onlosmakelijk onderdeel van de kerk en specifiek van de Protestantse Kerk in Nederland. Dáár zijn wij geworteld. Voor onze achterban is het horen bij een protestantse geloofsgemeenschap én het geven vanuit je persoonlijke geloofsovertuiging belangrijk en vanzelfsprekend. Het benutten van de unieke rol van kerken moet meer benoemd worden in de profilering. Daarnaast moet opnieuw en diepgravend de afweging gemaakt worden of bij hulpverlening en maatschappelijke interventies de rol van kerken en faith-based organisaties niet belangrijker moet zijn dan de beoogde 'efficiency' van de professional. Met name de vraag wát het meeste bijdraagt aan het versterken van kerken dient daarbij indringend aan de orde te komen.